

اقتصاد ورزش

اوقات فراغت و گردشگری

تالیف

دکتر شمس‌الدین رضایی

عضو هیأت علمی دانشگاه ایلام

سرشناسه	: رضایی، شمس‌الدین، ۱۳۵۹ -
عنوان و نام پدیدآور	: اقتصاد ورزش، اوقات فراغت و گردشگری / تألیف شمس‌الدین رضایی.
مشخصات نشر	: ایلام: دانشگاه ایلام، ۱۳۹۵.
مشخصات ظاهری	: ۳۷۲ ص.: مصور، جدول، نمودار.
شابک	: ۹۷۸-۶۰۰-۶۱۸۴-۲۴-۱
وضعیت فهرست نویسی	: فیبا
یادداشت	: واژه‌نامه .
موضوع	: ورزش -- جنبه‌های اقتصادی
موضوع	: Sports -- Economic aspects
موضوع	: ورزش و گردشگری
موضوع	: Sports and tourism
موضوع	: اوقات فراغت
موضوع	: Leisure
شناسه افزوده	: دانشگاه ایلام
رده بندی کنگره	: ۷۹۷۷/۶ : ۱۳۹۵
رده بندی دیویی	: ۳۸/۴۷۷ : ۶
شماره کتابشناسی ملی	: ۴۲۴۵۱۸۱

دانشگاه ایلام

اقتصاد ورزش، اوقات فراغت و گردشگری

تألیف	دکتر شمس‌الدین رضایی
سال چاپ اول	۱۳۹۵
شمارگان	۱۰۰۰
ناشر	دانشگاه ایلام
ویراستار علمی	عزیز مراسلی
ویراستار ادبی	دکتر حسن سلطانی
صفحه آرای	سجاد حاتمی
شابک	۹۷۸ - ۶۰۰ - ۶۱۸۴ - ۲۴ - ۱
قیمت	۱۸۰۰۰۰ ریال
آدرس ناشر: ایلام، بانگنجان، دانشگاه ایلام	تلفن: ۰۸۴۳۲۲۲۱۹۰۶

فهرست مطالب

<u>صفحه</u>	<u>عنوان</u>
۹	پیشگفتار
۱۳	مقدمه نویسنده
۱۷	فصل اول: اوقات فراغت، بازی تربیت دنی و ورزش و گردشگری
۲۱	اوقات فراغت
۲۳	تربیت بدنی
۲۴	ورزش
۲۸	بازی و مشخصات اساسی آن
۳۰	صنعت ورزش
۳۱	گذراندن اوقات فراغت در محیط‌های ورزشی
۳۳	گردشگری
۳۷	فصل دوم: منابع درآمدزایی در صنعت ورزش
۴۹	فصل سوم: مفاهیم اقتصادی در ورزش، اوقات فراغت و گردشگری
۵۳	تعریف علم اقتصاد و کاربرد آن
۵۵	تعریف اقتصاد ورزش به عنوان شاخه‌ای از علم اقتصاد
۵۷	اقتصاد ورزش و روش علمی

۶۳	ویژگی علمی اقتصاد
۶۶	چرا اقتصاد ورزش را یاد می‌گیریم؟
۷۳	قوانین اقتصادی
۷۷	تحلیل‌های اقتصادی
۸۲	روش‌های تحلیل کیفی و کمی
۸۲	روش‌های تحلیل ادبی و تحلیل ریاضی
۸۳	روش‌های تحلیل میکرو اقتصادی و ماکرو اقتصادی
۸۵	فصل چهارم: مفاهیم اقتصاد خرد و اقتصاد کلان
۸۸	اقتصاد خرد
۸۹	اقتصاد کلان
۹۵	روش‌های تحلیل اقتصاد بر مبنای زمان (الگوهای اقتصادی و ریاضی)
۹۹	فصل پنجم: سیستم‌های اقتصادی
۱۰۳	اقتصاد دولتی
۱۰۴	اقتصاد بازار آزاد
۱۰۸	اقتصاد تلفیقی (بازار - دولت)
۱۱۳	فصل ششم: چه کالاها و خدماتی باید در صنعت ورزش تولید شود؟
۱۱۹	کالاهای سرمایه‌ای و کالاهای مصرفی
۱۲۱	کاربرد منحنی امکانات تولید
۱۲۷	چگونه رشد اقتصادی ممکن می‌شود؟
۱۲۸	منابع رشد و وضعیت کشورهای فقیر و غیر صنعتی
۱۲۹	عرضه و تقاضا
۱۳۳	بازار ستاده‌ها و نهاده‌ها
۱۴۳	منحنی تقاضای خانوار و منحنی تقاضای بازار
۱۴۵	عرضه در بازار ستاده‌ها
۱۵۴	تعادل در بازار

۱۵۹	فصل هفتم: اقتصاد و ورزش، اوقات فراغت و گردشگری
۱۶۲	سرمایه و سرمایه انسانی
۱۶۵	کارایی ورزش
۱۶۷	مفهوم توسعه
۱۶۹	نگاهی کلی بر مسیرهای تاثیر ورزش بر توسعه اقتصادی
۱۷۰	مفهوم رشد اقتصادی
۱۷۲	عوامل مؤثر بر رشد اقتصادی
۱۷۴	بهره‌وری
۱۷۶	اثرات صنعت ورزش بر بهره‌وری
۱۷۷	توسعه انسانی و ورزش
۱۸۱	فصل هشتم: صنعت فوتبال، رایان و جهان
۱۸۹	مروری بر نظام باشگاه‌های ورزش
۱۹۳	بررسی قوانین و مقررات حاکم بر باشگاه‌های ورزشی در کشور
۲۰۳	تجاری‌سازی
۲۰۵	تجاری‌سازی فوتبال و تبدیل آن به کسب و کاری سودده
۲۰۹	ماهیت تجاری باشگاه‌ها
۲۱۰	فوتبال به مثابه صنعت
۲۱۳	ارکان اصلی صنعت فوتبال
۲۱۷	ضرورت نگاه راهبردی به بنگاه
۲۳۳	باشگاه‌های فوتبال به عنوان یک بنگاه اقتصادی
۲۳۴	ذی‌نفعان صنعت فوتبال
۲۳۵	منابع باشگاه‌های فوتبال
۲۳۷	بازاریابی ورزشی در صنعت فوتبال ایران

فصل نهم: اقتصاد تفریحات سالم، اوقات فراغت و گردشگری	۲۴۱
تعاریف و حیطه‌های تفریحات سالم، اوقات فراغت و گردشگری در ارتباط با	
علم اقتصاد	۲۴۵
تعاریف کاربردی	۲۴۶
تعریف، حیطه و روش‌شناسی علم اقتصاد	۲۴۸
اقتصاد خرد و اقتصاد کلان	۲۵۹
روش‌شناسی علم اقتصاد	۲۶۰
مدل‌های اقتصادی	۲۶۳
اقتصاد تفریحات سالم، اوقات فراغت و گردشگری	۲۶۴
فصل دهم: سازمان‌های ورزشی، اوقات فراغت و گردشگری	۲۷۱
سازمان‌های بخش دولتی	۲۷۵
سازمان‌های بخش خصوصی	۲۸۴
سازمان‌های غیرانتفاعی	۲۹۷
فصل یازدهم: بازار محصولات ورزشی، اوقات فراغت و گردشگری	۳۰۱
تعاریف و فرضیه‌ها	۳۰۵
تقاضا برای محصولات ورزشی، اوقات فراغت و گردشگری	۳۰۶
عرضه محصولات تفریحات سالم، اوقات فراغت و گردشگری	۳۲۱
قیمت متعادل	۳۲۷
فصل دوازدهم: تقاضا: اولویت زمان، کشش و پیش‌بینی	۳۲۹
نقش زمان و قیمت در تقاضای ورزش، اوقات فراغت و گردشگری	۳۳۳
کشش	۳۳۵
پیش‌بینی تقاضا	۳۴۴

پیشگفتار

در حال حاضر ورزش و تفریحات سالم در کشورهای توسعه یافته به عنوان یک صنعت مهم و عامل اثرگذار در رشد اقتصادی ملی مورد توجه بوده و یکی از درآمدزاترین صنایع قرن ۲۱ بشمار می‌رود. صنعت ورزش به سرعت جهانی گشته، قلمرو آن همه جا را تسخیر کرده و در سراسر دنیا ریشه دوانیده است تا میلیاردها انسان از آن بهره‌مند شوند. گرایش رو به رشد مردم به ورزش و نیاز به مصرف کالاها و خدمات ورزشی باعث شده است تا صنعت ورزش روند درآمدزایی چشمگیری را تجربه نماید و سهم بسزایی در اقتصاد کشورها داشته باشد. صنعت ورزش با در اختیار داشتن عامل محرکی همچون مباحث بزرگ ورزشی، امکان بهره‌مندی از فرصت‌های تبلیغاتی در رسانه‌ها را فراهم کرده است که این موضوع خود موجب ایجاد بستر لازم برای تعامل مابین صنعت، تجارت و ورزش گردیده است و به عنوان پلی استراتژیک در خدمت توسعه ورزش و رونق اقتصادی آن قرار گرفته است.

اقتصاد ورزش شاخه تخصصی و مجزایی از علم اقتصاد است که امروزه با حوزه عملی و کاری گسترده‌ای که به لحاظ کمی و کیفی در همه جای دنیا دارد، زمینه‌های فراوانی را برای فعالیت‌های مستقیم و غیر مستقیم اقتصادی در حوزه ورزش فراهم می‌سازد. در این حوزه در ایران مجلات، جزوات و مقالات

محدودی به رشته تحریر درآمده است و نبود حتی یک جلد کتاب در زمینه اقتصاد ورزش علاقه‌مندان و دانشجویان رشته تربیت بدنی را با مشکلات عدیده‌ای مواجه نموده است. دست‌اندرکاران تدریس این درس در دانشکده‌های تربیت بدنی و نیز نویسندگان کتابی که پیش روی شماست با تجارب عملی و تدریس درس اقتصاد ورزش، معتقدند سرفصل‌ها و مطالبی که این درس را پوشش می‌دهند باید غالباً از منظر خرد اقتصادی مورد توجه قرار گیرند، چرا که عوامل تولید، هزینه‌ها و کاهش آنها، قیمت، بهره‌وری و کارایی، مفاهیم درون بنگاهی هستند که لازمه درس اقتصاد ورزش است.

بنابراین نویسنده کتاب حاضر با سالیان متمادی تلاش، ترجمه و مطالعه دروس اقتصاد خرد، اقتصاد کلان، اقتصاد ورزش و سایر مباحثی که به چنین مفاهیمی مربوط می‌شوند، اندوخته‌های خود در این زمینه‌ها را جمع‌آوری و در قالب این کتاب عرضه کرده است.

این کتاب اصول و حقایق بنیادین همچنین مباحث پایه برای تجزیه و تحلیل اقتصادی بازارهای ورزشی و تولید و ارائه خدمات ورزشی را فراهم نموده است. بنابراین گروه هدف این کتاب شامل:

۱- دانشجویان تربیت بدنی عمومی، مدیریت ورزشی، مربیان و مدیرانی که در پی ورود به مباحث اصلی اقتصادی زمینه کاری خود بدون داشتن دانش قبلی اقتصاد می‌باشند.

۲- دانشجویان تازه کار اقتصاد که به دنبال مطالعه تحقیق زمینه‌ای کاربردی بدون گذراندن دوره ریاضیات می‌باشند.

۳- دانشجویان ماهرتر اقتصاد که ممکن است با برخی تکنیک‌های تحلیلی آشنا باشند اما در مورد بسیاری ویژگی‌های بنیادی که مطالعه حوزه‌های ورزش را منحصر به فرد و با ارزش می‌نماید اطلاع چندانی در دست ندارند.

مطالب این کتاب بر پایه کار بسیاری از محققان قرار دارد، اما به منظور رعایت طرح اصلی خود به عنوان کتاب پایه برای آشنا کردن دانشجویان با اصول

و مفاهیم اقتصاد ورزش و نه ادبیات و روش پژوهش آن، استفاده از ویژگی‌ها، یانویس‌ها و مراجع عمداً محدود شده است.

همچنین این کتاب برای دانشجویان کلیه مقاطع کارشناسی، کارشناسی ارشد و دکتری رشته تربیت بدنی و یا علاقه‌مندان به دانستن کاربرد مفاهیم اقتصاد خرد در بخش ورزش و یا صاحبان باشگاه‌های ورزشی و بنگاه‌های اقتصادی که دست‌اندرکار چنین فعالیت‌هایی هستند، می‌تواند مفید واقع شود. شایان ذکر است در این کتاب علاوه بر مفاهیم خرد مرتبط با بنگاه‌های اقتصادی ورزشی، مفاهیم مرتبط کلی و مرتبط با بخش ورزش، بازارهای داخلی و بین‌المللی و نیز مفاهیم ورزش، اوقات فراغت و ... متناسب با فصل‌های مختلف، مطالبی آمده است.

در تدوین کتاب، نهایت تلاش صورت گرفته است که اشکالات به حداقل ممکن کاهش یابد، اما، یهم، است که با همه این تلاش‌ها باز هم ممکن است اشکالات و ایراداتی وجود داشته باشد. از همه کسانی که ما را در رفع آنها راهنمایی کنند، به ویژه دانشجویان سخت‌کوش و اساتید گرانقدر قبلاً نهایت تشکر و سپاس خود را اعلام می‌داریم.

مقدمه نویسنده

با ورود به قرن بیست و یکم، جهان با چالش‌های پیچیده، چند قطبی و نابرابری میان ملت‌ها و درون کشورها در همه حوزه‌ها مواجه گردیده است. برای مقابله با این چالش‌ها و نابرابری‌ها، دولت‌های کشورهای پیشرفته استراتژی‌های توسعه خود را به روز کرده و سعی نمودند از پتانسیل خلاق همه بخش‌های اقتصادی خود بهره ببرند.

امروزه ورزش از انجام فعالیت‌های بدنی صرف فراتر رفته و خود را به عنوان یک صنعت در کنار سایر صنایع مطرح ساخته است، صنعت ورزش با ایفای نقش در اقتصاد کشورها از اهمیت زیادی برخوردار است. تأثیرات کلان اقتصادی ورزش نظیر سهم ورزش در تولید ناخالص داخلی (GDP)^۱ و تولید ناخالص ملی (GNP)^۲ یا سهم آن در ایجاد اشتغال، کشورها را بر آن داشته تا هر ساله به صورت دقیق و منظم تأثیرات ورزش را بر روی اقتصاد کشور خود ارزیابی نمایند.

ضرورت گردهم آوردن علوم ورزشی با ساختار و مدل‌های اقتصادی هدف و وظیفه مبحث اقتصاد ورزش است. توسعه اقتصادی اصلی‌ترین عامل بهبود وضعیت بخش ورزش یک کشور می‌باشد. اقتصاد ورزشی به بازار مبادله خدمات ورزشی و جنبه‌های اقتصادی در ارائه و دریافت خدمات از سوی مصرف‌کنندگان می‌پردازد و بر این نکته تأکید دارد که وقتی توافق متقابلی بین دریافت‌کننده و

1. Gross Domestic Production

2. Gross National Production

ارائه دهنده خدمات ورزشی وجود داشته باشد، در این حالت هر دو طرف مبادله بیشترین سود را خواهند برد.

مطالب این کتاب به علاقه‌مندان می‌آموزد که چگونه به مسائل تقاضا و عرضه خدمات ورزشی نگرسته شود تا با درک مفاهیم بنیادی اقتصادی و وارد نمودن دیدگاه اقتصادی در مباحث مرتبط با بخش ورزش کشور، برنامه‌ریزی و سیاست‌گذاری اصولی‌تر و منطقی‌تر اعمال گردد. مطالب این کتاب بر آن است که با مدیران و تصمیم‌گیرندگان و علاقه‌مندان مباحث اقتصاد ورزش خصوصاً دانش‌رمان رشته تربیت بدنی نشان دهد که رویکرد جریان منابع برای توضیح ساختار اقتصادی نظام ورزش چگونه به کار گرفته می‌شود.

اگر چه در مباحث مربوط به اقتصاد ورزش شاید تحولات عمیقی که نیاز به تغییرات گسترده‌ای داشته باشد نتوان یافت، اما چگونگی بیان مطالب و مفاهیم و شیوه استفاده از نمودارهای گوناگون و مدل‌های متفاوت می‌توانند جدید، نو و متمایز از شیوه‌های گذشته باشند، در کتاب حاضر سعی شده است در حد مقدور و بضاعت علمی نویسنده به این مهم پرداخته شود. این کتاب در قالب دوازده فصل ساماندهی شده است، به طوری که در:

فصل اول؛ مفاهیم اوقات فراغت، بازی، تربیت بدنی و ورزش و گردشگری مورد بحث قرار گرفته است. فصل دوم؛ به منابع درآمدزایی صنعت ورزش، اوقات فراغت و گردشگری پرداخته است. فصل سوم؛ مفاهیم اقتصادی در صنعت ورزش، اوقات فراغت و گردشگری را بیان کرده است. فصل چهارم؛ اقتصاد خرد و اقتصاد کلان را به بحث گذاشته است. فصل پنجم؛ به تجزیه و تحلیل سیستم‌های اقتصادی پرداخته است. فصل ششم؛ به کالاها و خدماتی که باید در صنعت ورزش، اوقات فراغت و گردشگری تولید شود، پرداخته است. فصل هفتم؛ رابطه اقتصاد و ورزش را بیان کرده است. فصل هشتم؛ به صنعت فوتبال پرداخته است. فصل نهم؛ به اقتصاد ورزش، اوقات فراغت و گردشگری پرداخته است. فصل دهم؛ سازمان‌های ورزشی، اوقات فراغت و گردشگری را بحث می‌کند. فصل یازدهم؛

بازار فرآورده‌های ورزش، اوقات فراغت و گردشگری را معرفی می‌کند. فصل دوازدهم؛ به تقاضا؛ اولویت زمان، کشش و پیش‌بینی پرداخته است.

با توجه به مفاهیم اساسی مطرح شده در این کتاب، مطالعه آن به سیاست‌گذاران، برنامه‌ریزان و مدیران بخش ورزش، اساتید و دانشجویان رشته تربیت بدنی توصیه می‌گردد.

جا دارد از عزیز اندیشمند جناب آقای دکتر علیرضا الهی جهت همراهی این اثر، صمیمانه سپاسگزاری نموده و از خداوند متعال توفیقات هرچه افزون‌تر این معلم فرهیخته را مسئلت می‌نمایم. ضمناً زحمات کلیه عزیزانی که در مراحل مختلف گردآوری این کتاب اعم از ویرایش علمی و ادبی، تایپ و صفحه‌آرایی مساعدت نمودند ارجح می‌نمزم.

شمس الدین رضایی
عضو هیأت علمی دانشگاه ایلام